

## 05. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için alıcı dil becerisi öz yeterlilik algısı ölçeğinin geliştirilmesi

Behice VARİŞOĞLU<sup>1</sup>

Oğuzhan SEVİM<sup>2</sup>

**APA:** Varışoğlu, B. & Sevim, O. (2022). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için alıcı dil becerisi öz yeterlilik algısı ölçeğinin geliştirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (28), 72-92. DOI: 10.29000/rumelide.1132515.

### Öz

Bu çalışmanın amacı; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine dair öz yeterlilik algılarını tespit edebilmeye yarayacak geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir ölçek geliştirmektir. Bu araştırmada karma araştırma desenlerinden biri olan keşfedici sıralı desen kullanılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde uygun örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma grubunda 174 erkek, 129 kız yabancı öğrenci bulunmaktadır. Ölçek geliştirme aşamaları literatür tarama, madde havuzu oluşturma, odak grup görüşmesi yapma, pilot uygulama yapma, kapsam geçerliği yapma, taslak ölçeği uygulama, verileri toplama, analiz etme ve raporlaştırma işlemlerinden oluşmaktadır. Geliştirilen ölçeğin.96 KMO değeri örneklemin uygun olduğunu göstermiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu, söz konusu faktörlerin toplam varyansa katkısının %56,12 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin yapısının uyum indeksinin 2.75 olduğu görülmüş ve  $\chi^2/sd$  oranının 3'ün altında olmasından dolayı modelin mükemmel bir uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda da RMSEA= .076, SRMR=.05, GFI=.90, AGFI=.87, CFI=.98, NFI=.97 ve NNFI=.98 olarak bulunmuş ve diğer tüm uyum indekslerinin kabul edilebilir uyumu gösterdiği tespit edilmiştir. Madde toplam korelasyon değerlerinin .578 ile .768 arasında değiştiği görülmüştür. Yapılan güvenirlik testleri sonucunda Cronbach Alfa değerinin .95 olduğu belirlenmiştir. Elde edilen tüm bu bulgulardan hareketle geliştirilen ölçeğin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarını ölçmede güvenilir, geçerli ve analiz sonuçlarına bağlı olarak kullanışlı bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır.

**Anahtar kelimeler:** alıcı dil, yabancılar Türkçe öğretimi, öz yeterlilik, algı, ölçek geliştirme

## Developing a receptive language skill self-efficacy perception scale for learners of Turkish as a foreign language

### Abstract

The aim of this study is to develop a valid, reliable and useful scale that will help determine the self-efficacy perceptions of Turkish language learners about receptive language skills. In this study, exploratory sequential design, which is one of the mixed research designs, was used. Convenience sampling technique was used in the selection of the study group. There are 303 foreign students, 174 of whom are males and 129 are females, in the study group. Scale development stages consist of literature review, item pooling, focus group discussion, pilot application process, content validity,

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Tokat, Türkiye), bvarisoglu@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4172-7081 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 26.04.2022-kabul tarihi: 20.06.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1132515]

<sup>2</sup> Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Erzurum, Türkiye), oguzhan-sevim@windowslive.com, ORCID ID: 0000-0001-7533-4724

draft scale application, data collection, analysis and reporting. The KMO value of .96 of the developed scale showed that the sample was appropriate. As a result of the exploratory factor analysis, it was determined that the scale had a two-factor structure and the contribution of these factors to the total variance was 56.12%. It was seen that the fit index of the structure of the scale was 2.75 and it was concluded that the model showed a perfect fit because the  $\chi^2/sd$  ratio was below 3. As a result of confirmatory factor analysis, it was found that RMSEA= .076, SRMR=.05, GFI=.90, AGFI=.87, CFI=.98, NFI=.97 and NNFI=.98 and all other fit indices showed acceptable. It was observed that the item-total correlation values varied between .578 and .768. As a result of the reliability tests, it was determined that the Cronbach Alpha value was .95. Based on all these findings, it was concluded that the developed scale is a reliable, valid and useful scale depending on the analysis results in measuring the self-efficacy perceptions of those who learn Turkish as a foreign language.

**Keywords:** receptive language, teaching Turkish to foreigners, self-efficacy, perception, scale development

## 1. Giriş

Alıcı dil edinimi, ana dilde olduğu gibi yabancı/ikinci dil alanında da öğrenilen/edinilen yeni dilin bilgisinin edinilmesidir. En genel şekliyle dil sisteminin anlaşılıp yorumlanması için başlatılan analitik bir süreçtir. “Dilin ortaya koyduğu kodun anlaşılmasına ve yorumlanmasına alıcı dil denilmektedir” (Yılmaz 2009’dan akt. Sezer, 2019). Alıcı dil ile ilgili başka bir tanım “sözel uyaranların duyu-sinir ağı ve işitsel-algısal süreçler aracılığı ile alınması ve anlaşılması” (Karacan, 2000) biçimindedir. Yapılan tanımlarda dilin alma, algılama, anlama, yorumlama ve anlaşılma özellikleri ön plana çıkarılmaktadır. Buna göre alıcı dil, dilin anlama becerilerini kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle alıcı dil, bireyin maruz kaldığı dil sisteminde yer alan seslerin farkına varması, sözcükleri anlaması, iletileri alıp iletiye uygun cevap vermesi, dilin gramer yapılarını anlayabilmesi ve iletişime geçmeye hazır hâle gelmesidir.

Alıcı dil terimi çoğunlukla ana dil edinimi bağlamında araştırılmıştır. Özellikle de bilişsel veya psikodilbilimsel analizler yoluyla çocukların dinleme ve okuma becerilerinin nasıl şekillendiği üzerinde durulmuştur (Buyl, 2010, s.8). Ana dilin ediniminde olduğu gibi, yabancı bir dilin veya ikinci bir dilin edinilmesi/ öğrenilmesi sırasında da alıcı dil becerileri benzer süreçlerden mi geçmektedir? Alıcı dil becerileri ikinci dilde ya da yabancı dilde nasıl geliştirilebilir? Bu gibi sorulara cevap arayan ikinci dil teorisyenleri, ikinci dil öğrencilerinin hedef dili nasıl anladıklarını açıklamak için çeşitli teoriler geliştirmişlerdir (bkz. Krashen, 1981; Krashen, 1985; VanPatten, 2002; Ellis, 2008).

Anlama ise yazılı veya sözlü olarak gönderilen “mesajı almak için dilin işlenmesi” (Gass & Selinker, 2008, s. 376) olarak tanımlanabilir. Dil ediniminin gerçekleşmesi için öğrencilerin dil girdilerini işlemeleri gerekir. Başka bir deyişle, girdinin alıma dönüşebilmesi için girdi hakkında analitik bir anlayışa sahip olmaları gerekir. Bu alım daha sonra dilin gramerini elde etmek için kullanılabilir (Gass & Selinker, 2008, s. 375). Hedef dilin gramer sistemi edinildikten sonra hem dili anlamak hem de üretmek daha kolay hâle gelir.

Dili anlama süreci pasif bir süreç olarak görülse de sadece girdinin kaydedildiği basit bir süreç olarak düşünülmemelidir. Çünkü dili anlamak, “dil üretmeyi öğrenmenin birincil kaynağıdır” (Keenan ve MacWhinney, 1987, s.149). Dinleyici durumundaki dil öğrencileri bu süreçte dilin ses, söz dizimi ve edimsel özelliklerini keşfederler. Kendi ilgi ve beklentileri doğrultusunda hedef dilin bu özelliklerini yeniden yapılandırır (Aitchison, 1998, s. 201).

Alıcı dil becerileriyle ilgili yerli literatür incelendiğinde, Kazak Berument ve Güven (2012) tarafından geliştirilen “Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil (TİFALDİ) Testi: I. Alıcı Dil Kelime Alt Testi”nin yaygın olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu testin en belirgin özelliği Türkçeyi esas alan, başka bir dilden uyarlanmayan, özgün bir dil testi olması; geniş yaş aralığına yönelik alıcı dilin kelime bilgisini değerlendirebilecek özgün, güvenilir ve geçerli bir test olarak geliştirilmesidir. Bu test ana dili Türkçe olan 2-13 yaş aralığındaki çocuklar için geliştirilmiştir. Bunun dışında Türkçede alıcı ve ifade edici dil gelişimini anlam, biçim, kullanım ve söz dizimi yönlerinden ölçmek için Türkçe Erken Dil Gelişim Testi (TEDİL) (Topbaş & Güven, 2011), Türkçe Okul Çağı Dil Gelişim Testi (TODİL) (Topbaş & Güven; 2013) gibi başka araçlar da kullanılmaktadır. Alıcı ve ifade edici dil gelişimindeki bu araçların hepsi ana dili Türkçe olan çocuklar için uygulanmaktadır.

Ülkemizde genel olarak anlama becerileri bağlamında öz yeterliliği ölçmek için çeşitli ölçekler de hazırlanmıştır (Kotaman, 2009; Kurudayıoğlu & Kana, 2013; Karadeniz, 2014; Adıyaman, 2019; Şahin & Özatahtalı, 2019; Çarkıt & Altun, 2020). Buna rağmen yabancı/ ikinci dil öğretimi bağlamında alıcı dil becerilerine yönelik hazırlanmış ölçeklere rastlanmamıştır. Yabancı dil öğretimi literatürü Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi biçiminde daraltıldığında da alıcı dil ile ilgili hiçbir ölçeğe rastlanmamıştır. Geliştirilecek ölçeğin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böyle bir ölçme aracının geliştirilip kullanılması bu alanda araştırma yapanlara, yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlere ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere alıcı dil becerileri ile ilgili daha bütüncül bir değerlendirme konusunda kolaylık sağlayabilir. Ayrıca öğrencilerin kendi dil öğrenme süreçlerini daha iyi gözlemlemelerine fırsat sunabilir. Bu bakımdan bu çalışmanın amacı; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine dair öz yeterlilik algılarını tespit edebilmeye yarayacak geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir ölçek geliştirmektir. Bu amaca ilişkin temel araştırma soruları ise şunlardır:

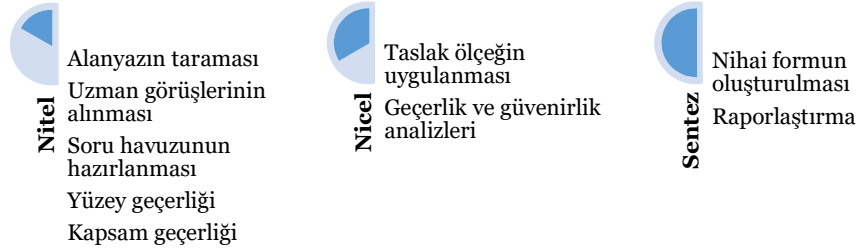
1. Alıcı dil becerisi öz yeterlilik ölçeği güvenilir midir?
2. Alıcı dil becerisi öz yeterlilik ölçeği geçerli midir?
3. Alıcı dil becerisi öz yeterlilik ölçeği geçerlik ve güvenilirlik ölçütlerine göre kullanışlı mıdır?

## 2. Yöntem

### 2.1. Araştırma deseni

Bu araştırma Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Ölçek geliştirilirken karma araştırma desenlerinden biri olan keşfedici sıralı desen kullanılmıştır. Ölçek geliştirme süreci önce nitel işlemlerle başlatılmış ve nicel işlemlerle devam ettirilmiştir. Araştırmada dikkate alınan desene göre ilk aşamada nitel veriler toplanarak araştırmada ele alınan problemle ilgili kavramlar oluşturulmuştur. İkinci aşamada ise toplanan bu veriler genelleştirilerek nicel veriler için amaç oluşturulmuştur. Bu durum ise nicel verilerin nitel veriler doğrultusunda planlandığını göstermektedir (Creswell, 2017; Creswell ve Plano Clark, 2011).

Araştırma süreci Şekil 1’de verildiği gibi planlanmıştır:



**Şekil 1.** Keşfedici Sıralı Desen Araştırma Süreci

Araştırmaya ilk olarak literatür taraması ve uzman görüşlerinin alınmasıyla başlanmıştır. Alıcı dil becerilerine ilişkin algı ile ilgili araştırmalar incelenmiş, eş zamanlı olarak da uzman görüşlerine müracaat edilerek bir madde havuzu oluşturulmaya çalışılmıştır. Uzmanlarla yapılan görüşmelerde onların alıcı dil becerilerine ilişkin öz yeterlilik algısı konusuylla ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır (Johnson ve Christensen, 2014). Soru havuzu oluşturulduktan sonra havuzda yer alan maddelere yönelik yüzey ve kapsam geçerliği işlemleri uygulandıktan sonra taslak ölçeğe ulaşılmıştır. Böylece araştırmanın nitel kısmı tamamlanıp nicel kısmı başlatılarak, bu ölçek, iki üniversitenin Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER) öğrencilerine uygulanmış; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine ilişkin öz yeterlilik algıları betimlenmeye çalışılmıştır (Fraenkel ve Wallen, 2006).

## 2.2. Çalışma grubu

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarının ölçülmesi amacıyla geliştirilmek istenen ölçeğin taslak formu, Atatürk Üniversitesi ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinin TÖMER’lerinde öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır. Çalışma grubunun seçiminde uygun örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma grubu, 150’si Atatürk Üniversitesi TÖMER’de, 153’ü ise Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi TÖMER’de öğrenim görmekte olan Türkçe Hazırlık Sınıfındaki yabancı öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma grubunda 174 erkek, 129 kız öğrenci bulunmaktadır. A2 düzeyinden 88, B1 düzeyinden 79, B2 düzeyinden 95 ve C1 düzeyinden 41 öğrenci çalışmaya veri sağlamıştır.

Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir:

**Tablo 1.** Çalışma Grubunun Genel Özellikleri

|                                        | Cinsiyet |     | Dil Düzeyi |    |    |    |    |    | Toplam |
|----------------------------------------|----------|-----|------------|----|----|----|----|----|--------|
|                                        | E        | K   | A1         | A2 | B1 | B2 | C1 | C2 |        |
| Atatürk Üniversitesi TÖMER             | 83       | 67  | -          | 43 | 39 | 48 | 20 | -  | 150    |
| Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi TÖMER | 91       | 62  | -          | 45 | 40 | 47 | 21 | -  | 153    |
| Toplam                                 | 174      | 129 |            | 88 | 79 | 95 | 41 |    | 303    |

### 2.3. Verilerin toplanması

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği” isimli taslak ölçek kullanılmıştır. Beşli Likert tipi bir veri toplama aracı olan ölçek, 5=Her zaman, 4=Çoğu zaman, 3=Bazen, 2=Nadiren, 1=Hiçbir zaman şeklinde yapılandırılmıştır.

### 2.4. İşlem

Araştırma sürecinin aşamaları aşağıdaki gibidir:

Ölçek geliştirmenin ilk aşamasında yabancı dil öğretiminde okuma ve dinleme becerilerinin hangi araçlarla ölçüldüğüne yönelik bir literatür araştırması yapılmıştır. Özellikle öz yeterlilik algısıyla ilgili yurt içinde ve dışında yapılan çalışmalar incelenmiş, yabancı dil öğrenmede okuma öz yeterliliği ve dinleme öz yeterliliği ile ilgili kavramsal özellikler tespit edilmiştir. Daha sonra yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yapan uzmanlarla görüşmeler yapılmış ve uzman görüşleri doğrultusunda madde havuzuna alınacak önermeler hazırlanmaya başlanmıştır. Literatür taraması ve uzman görüşlerinin ardından 50 sorudan oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Madde havuzu oluşturulduktan sonra bu maddelerin gerçekten Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarını ölçüp ölçmediğinin anlaşılabilmesi için soru havuzundaki maddelerin yüzey geçerliğine bakılmıştır. Yüzey geçerliği soru havuzundaki maddelerin hedef kitleye uygun olup olmadığına ilişkin yapılan bir değerlendirmedir (DeVellis, 2003: 57; Şencan, 2005: 743). Bu amaçla araştırmacılar ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alan uzmanı iki kişi, madde havuzunda yer alan maddeleri *anlaşılabilirlik*, *uzunluk* ve *kolayca cevaplanabilme* açısından incelemiştir. 11, 16, 18, 25, 31, 32, 34, 38 ve 50. maddeler belirtilen özellikleri karşılama konusunda zayıf görülerek madde havuzundan çıkarılmıştır.

Geriye kalan 41 madde ise odak grup görüşmesi yapılarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 8 TÖMER öğrencisi ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin anlamakta zorluk çektiği bazı sözcük, deyim ve dil yapıları ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini artırmak için alınan geri bildirimler doğrultusunda değiştirilmiştir.

Yüzey geçerliği sağlanan 41 madde, kapsam geçerliğinin belirlenmesi amacıyla Lawshe tekniği (1975’ten akt. Yurdagül, 2005) kullanılarak yabancılar Türkçe öğretimi alanında uzman on okutman ve psikoloji alanından iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. *Çıkarılmalı*, *düzeltilmeli*, *kullanılabilir* şeklinde yapılandırılan kısa bir form ile her bir madde için uzmanlardan geri bildirim alınmıştır (Sevim, 2019). “En az 5, en fazla 40 uzmanın görüşü alınan bu teknikte kapsam geçerliğinin yanı sıra taslak soruların hedef kitleye uygunluğu da değerlendirilir. Lawshe tekniğinde kapsam geçerliği oranı, taslak ölçekteki her bir madde için *kullanılabilir* kararını veren uzman sayısının toplam uzman sayısının yarısına oranının bir eksiği alınarak hesaplanır. Elde edilen sonuç 0 ve 0’ın altında bir değer ise o madde taslak ölçekten çıkarılır. 0’ın üzerinde değer alan maddeler ise Veneziano ve Hooper tarafından tablo hâline dönüştürülen minimum değerler dikkate alınarak değerlendirilir. Bu minimum değerler aynı zamanda maddenin istatistiksel olarak önem derecesini de verir” (Yurdagül, 2005). Bu çalışmada da dikkate alınan kapsam geçerliği oranları için minimum değerler Tablo 2’de gösterilmiştir:

**Tablo 2.** 0,05 Anlamlılık Düzeyinde Kapsam Geçerliliği Oranları İçin Minimum Değerler

| Uzman Sayısı | Minimum Değer | Uzman Sayısı | Minimum Değer |
|--------------|---------------|--------------|---------------|
| 5            | 0,99          | 13           | 0,54          |
| 6            | 0,99          | 14           | 0,51          |
| 7            | 0,99          | 15           | 0,49          |
| 8            | 0,78          | 20           | 0,42          |
| 9            | 0,75          | 25           | 0,37          |
| 10           | 0,62          | 30           | 0,33          |
| 11           | 0,59          | 35           | 0,31          |
| 12           | 0,56          | 40           | 0,29          |

Araştırmada taslak ölçek için on iki uzmanın görüşü alınmıştır. Tablo 2'ye göre bu uzmanlar için minimum kapsam geçerlik ölçütü 0,56'dır.

Taslak ölçekte yer alan toplam 41 sorunun kapsam geçerlik oranları ise Tablo 3'te gösterilmiştir:

**Tablo 3.** Taslak Ölçekte Yer Alan Maddelerin Kapsam Geçerlik Oranları

| Madde No | KGO değeri | Madde No | KGO değeri |
|----------|------------|----------|------------|
| 1        | 0,83       | 26       | 0,83       |
| 2        | 0,83       | 27       | 0,66       |
| 3        | 0,83       | 28       | 0,83       |
| 4        | 0,83       | 29       | 0,83       |
| 5        | 0,83       | 30       | 0,66       |
| 6        | 0,66       | 33       | 0,83       |
| 7        | 0,83       | 35       | 0,50*      |
| 8        | 0,83       | 36       | 0,33*      |
| 9        | 0,83       | 37       | 0,66       |
| 10       | 0,83       | 39       | 0,50*      |
| 12       | 0,83       | 40       | 0,66       |
| 13       | 0,66       | 41       | 0,83       |
| 14       | 0,66       | 42       | 0,83       |
| 15       | 0,83       | 43       | 0,83       |
| 17       | 0,33*      | 44       | 0,33*      |
| 19       | 0,83       | 45       | 0,50*      |
| 20       | 0,66       | 46       | 0,83       |
| 21       | 0,83       | 47       | 0,66       |
| 22       | 0,83       | 48       | 0,33*      |
| 23       | 0,83       | 49       | 0,50*      |
| 24       | 0,83       |          |            |

Tablo 3'e bakıldığında 8 maddenin minimum kapsam geçerlik oranından (0.56) küçük olduğu için taslak ölçekten çıkarılması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla 17, 35, 36, 39, 44, 45, 48 ve 49 numaralı maddeler taslak ölçekten çıkarılmıştır.

Kapsam geçerlik ölçütü altında kalan 8 madde taslak ölçekten çıkarıldıktan sonra geriye kalan 33 madde üzerinden yapılan hesaplama ile ölçeğin tümü için kapsam geçerlik indeksinin 0,75 olduğu anlaşılmıştır. Kapsam geçerliği oranlarının hesaplanmasının ardından taslak ölçeğe son şekli verilerek 33 maddeden oluşan ölçek hedef kitleye uygulanmıştır.

## 2.5. Verilerin analizi

Taslak ölçekten elde edilen veriler analiz edilirken ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesinde Açıklayıcı Faktör Analizi'nden (AFA) yararlanılması düşünülmüştür. Veri setinin AFA'ya uygunluğunun anlaşılması için öncelikle küresellik testlerinden biri olan KMO testi verilerine bakılmıştır. Veri setinin AFA'ya uygun olduğu anlaşıldıktan sonra veri setine AFA uygulanmıştır. Yapı geçerliğinin tespitinde AFA'nın yanı sıra madde analizi ve madde ayırt ediciliği değerlerine de bakılmıştır. Ölçeğin faktör sayısı belirlendikten sonra bu faktörlerin doğrulanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Taslak ölçeğe ilişkin güvenirlik hesaplamalarında ise Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır.

## 3. Bulgular

Bu bölümde ölçeğin geliştirilmesi sırasında elde edilen bulgular, bulgulara dayalı yorumlar ve yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına ilişkin ulaşılan değerler üzerinde durulmuştur.

### 3.1. Yapı geçerliğine ilişkin elde edilen bulgular

Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Taslak ölçek yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 303 üniversite öğrencisine uygulanarak veriler elde edilmiş, veriler doğrultusunda geçerlik analizi yapılmıştır. Faktör analizi yapılabilmesi için örneklem büyüklüğünün veri yapısına uygun olup olmadığı belirlenmeye çalışılmış, bu bağlamda KMO ve Barlett küresellik testi sonuçlarına bakılmıştır. 0 ile 1 arasında değer alabilen KMO değerleri aşağıdaki aralıklara göre değerlendirilmiştir:

- “0.5 ile 0.6 arası → kötü
- 0.6 ile 0.7 arası → zayıf
- 0.7 ile 0.8 arası → orta
- 0.8 ile 0.9 arası → iyi 0.9 üzeri → mükemmel” (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 207).

Taslak ölçeğe ilişkin KMO ve Bartlett küresellik testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir:

**Tablo 4.** KMO and Bartlett's Test

|                                                  |                    |          |
|--------------------------------------------------|--------------------|----------|
| Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. |                    | ,962     |
| Bartlett's Test of Sphericity                    | Approx. Chi-Square | 6978,076 |
|                                                  | df                 | 528      |
|                                                  | Sig.               | ,000     |

Tablo 4'te görüldüğü üzere 303 kişiden oluşan örneklemin büyüklük açısından KMO değeri .96 olarak belirlenmiştir. KMO değer aralıkları göz önünde bulundurulduğunda .96 değerinin mükemmel aralığında olduğu ve veri yapısının faktör analizi yapılabilmesi için uygun olduğu anlaşılmaktadır ( $X^2 = 6978,076$ ;  $p < 0.00$ ).

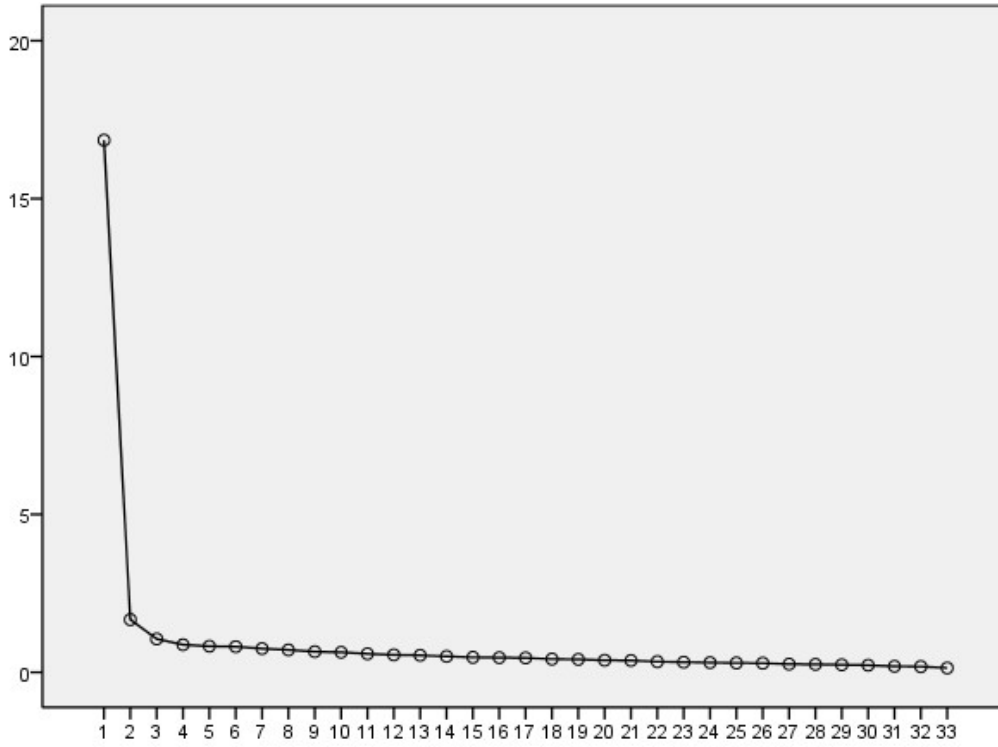
AFA sonucunda ölçeğin öz değerlerinin 1'den büyük 3 faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Tablo 5'te gösterilen bu 3 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans değeri %59,32'dir:

**Tablo 5.** Açıklanan Varyans Değerleri

| Bileşen | Öz değer istatistiği |                 |              |
|---------|----------------------|-----------------|--------------|
|         | Toplam               | Varyans yüzdesi | Birikimsel % |
| 1       | 16,852               | 51,066          | 51,066       |
| 2       | 1,669                | 5,058           | 56,123       |
| 3       | 1,056                | 3,200           | 59,323       |

Faktör sayısı belirlenirken her bir faktörün toplam varyansa yaptığı katkı da göz önünde bulundurulur (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 230). Tablo 5'teki öz değer istatistiğine bakıldığında ilk iki faktörün varyansa önemli düzeyde katkı sağladığı, üçüncü faktörde ise bu katkının azaldığı görülmektedir. Faktör sayısının üç olarak belirlenmesinden önce bir de yamaç birikinti grafiğine (scree plot) bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar Şekil 2'de gösterilmiştir:





Şekil 2. Yamaç birikinti grafiğine (scree plot)

Şekil 2’de de görüldüğü üzere ikinci noktadan sonra eğim bir plato yapmakta, üçüncü noktadan sonraki bileşenlerin varyansa yaptıkları katkının benzeşerek azaldığı görülmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 231). Bu değerlerden hareketle faktör sayısı 2’ye düşürülmüştür.

Faktör sayısına karar verildikten sonra iki faktörlü olacak şekilde varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Yapılan bu işlemle ulaşılan tabloda on ikinci maddenin her iki faktörde de .32’den daha yüksek yük değeri verdiği ve aynı zamanda bu iki yük değeri arasındaki farkın 1’den küçük olduğu tespit edilerek bu madde binişiklik gerekçesiyle ölçekten çıkarılmış ve yeniden dik döndürme işlemi yapılarak Tablo 6’ya ulaşılmıştır.

Tablo 6. Döndürülmüş bileşenler matrisi (Rotated Component Matrix)

| Madde     | Bileşen |      |
|-----------|---------|------|
|           | 1       | 2    |
| 2. madde  | ,805    | ,239 |
| 5. madde  | ,778    | ,100 |
| 4. madde  | ,745    | ,162 |
| 1. madde  | ,728    | ,121 |
| 3. madde  | ,671    | ,185 |
| 6. madde  | ,665    | ,207 |
| 10. madde | ,663    | ,127 |
| 9. madde  | ,660    | ,254 |

|           |      |      |
|-----------|------|------|
| 28. madde | ,639 | ,240 |
| 8. madde  | ,633 | ,318 |
| 14. madde | ,611 | ,288 |
| 7. madde  | ,581 | ,208 |
| 13. madde | ,579 | ,242 |
| 19. madde | ,566 | ,121 |
| 21. madde | ,557 | ,292 |
| 20. madde | ,527 | ,210 |
| 27. madde | ,493 | ,118 |
| 40. madde | ,178 | ,793 |
| 41. madde | ,184 | ,720 |
| 43. madde | ,162 | ,697 |
| 23. madde | ,259 | ,692 |
| 30. madde | ,308 | ,645 |
| 42. madde | ,299 | ,631 |
| 22. madde | ,282 | ,628 |
| 47. madde | ,287 | ,626 |
| 33. madde | ,255 | ,619 |
| 24. madde | ,147 | ,610 |
| 37. madde | ,118 | ,608 |
| 29. madde | ,265 | ,581 |
| 15. madde | ,313 | ,578 |
| 46. madde | ,126 | ,576 |
| 26. madde | ,301 | ,554 |

Tablo 6’da görüldüğü üzere elde edilen yeni döndürülmüş bileşenler matrisindeki tüm maddelerin binişiklik ve yük değerlerinin kabul düzeyini karşıladıkları belirlenmiştir. Buna göre birinci faktörde 17, ikinci faktörde 15 madde yer almaktadır. İki faktör altında bir araya gelen maddeler incelenerek ilk faktöre Anlama-Fark Etme, ikinci faktöre ise Değerlendirme adı verilmiştir.

### 3.2. Madde analizine ilişkin elde edilen bulgular

Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği’nin taslak formunun uygulanması sonucunda 2 boyut ve 32 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin maddelerinin nitelikleri bakımından incelenmesi amacıyla madde-toplam korelasyonuna dayalı madde analizi yapılmıştır. Analiz sonucu elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

**Tablo 7.** Madde- Toplam Korelasyonuna Dayalı Madde Analizi Sonuçları

| Madde     | R    | Madde     | R    | Madde     | R    |
|-----------|------|-----------|------|-----------|------|
| 1. madde  | ,580 | 14. madde | ,687 | 29. madde | ,642 |
| 2. madde  | ,720 | 15. madde | ,676 | 30. madde | ,722 |
| 3. madde  | ,729 | 19. madde | ,748 | 33. madde | ,663 |
| 4. madde  | ,621 | 20. madde | ,709 | 37. madde | ,702 |
| 5. madde  | ,744 | 21. madde | ,719 | 40. madde | ,659 |
| 6. madde  | ,739 | 22. madde | ,764 | 41. madde | ,611 |
| 7. madde  | ,679 | 23. madde | ,645 | 42. madde | ,632 |
| 8. madde  | ,724 | 24. madde | ,723 | 43. madde | ,578 |
| 9. madde  | ,768 | 26. madde | ,716 | 46. madde | ,705 |
| 10. madde | ,752 | 27. madde | ,641 | 47. madde | ,692 |
| 13. madde | ,629 | 28. madde | ,744 |           |      |

Tablo 7'ye bakıldığında madde toplam korelasyon değerlerinin .578 ile .768 arasında değiştiği görülmektedir. İç tutarlılığın hesaplanması amacıyla yapılan madde-toplam korelasyonuna dayalı madde analizinde korelasyon katsayılarının yüksek olması, ölçek maddelerinin ölçülen teorik yapıya uygun olduğunu gösterir. Bunun için de korelasyon katsayısının .30 ve üzerinde olması gerekmektedir (Gözüm ve Aksayan 2002, Özdamar 2004).

### 3.3. Madde ayırt ediciliğine ilişkin elde edilen bulgular

Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği'nin madde ayırt ediciliğini belirlemek için ölçeğin toplam puanı belirlenerek alt %27 (N=82) ve üst %27 (N=82)'lik grup üzerinden madde analizi yapılmıştır. Yapılan tanımlama ile grup puanlarının ortalaması arasındaki fark bağımsız örneklemelerde t-testi kullanılarak analiz edilmiştir (Hasançebi, Terzi ve Küçük, 2020). Elde edilen veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

**Tablo 8.** Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeğinin Alt-üst Grup Ortalamaları t-Testi Sonucu

|              | N  | x      | Sd     | t      | p    |
|--------------|----|--------|--------|--------|------|
| %27 Alt Grup | 82 | 80,27  | 17,769 | 26,618 | .000 |
| %27 Üst Grup | 82 | 139,66 | 9,618  |        |      |

Alt ve üst %27'lik gruplar arasında yapılan t-testi sonucunda aralarında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (t:26,618; p<.05).

### 3.4. Ölçeğin güvenirlik çalışmasına ilişkin elde edilen bulgular

Ölçeğin güvenirlik düzeyini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır.

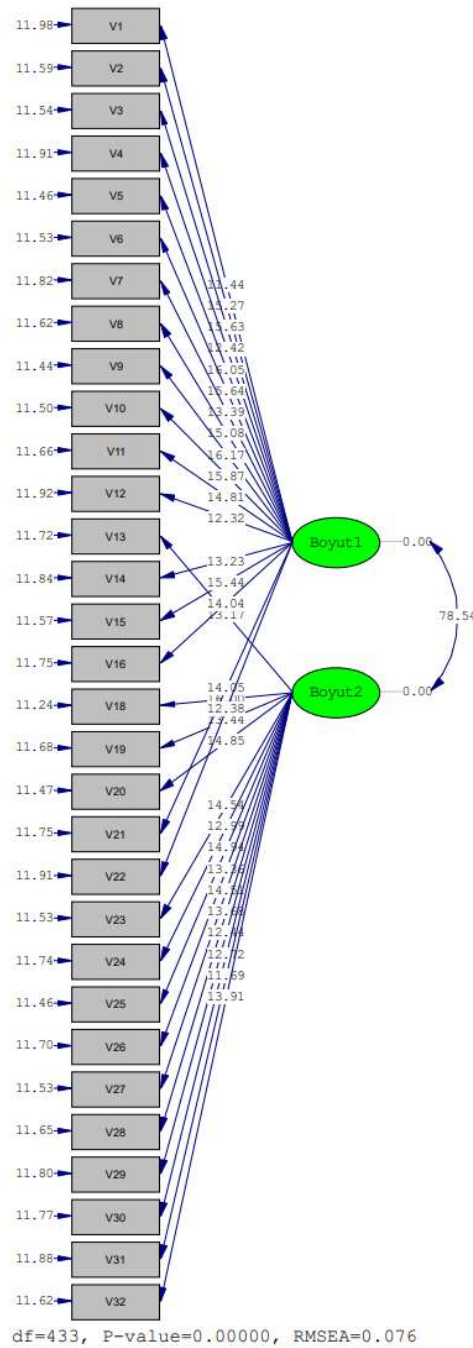
**Tablo 9.** Ölçek Boyutlarının Güvenirlik Sonuçları

| Alt boyutlar     | Madde sayısı | Cronbach Alfa |
|------------------|--------------|---------------|
| Anlama-Fark Etme | 17           | .951          |
| Değerlendirme    | 15           | .938          |

303 yabancı uyruklu üniversite öğrencisine uygulanan ölçeğin bütününe Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin boyutlarının güvenirlik düzeyleri incelendiğinde anlama-fark etme boyutunun .95, değerlendirme boyutunun .93 olduğu belirlenmiştir. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

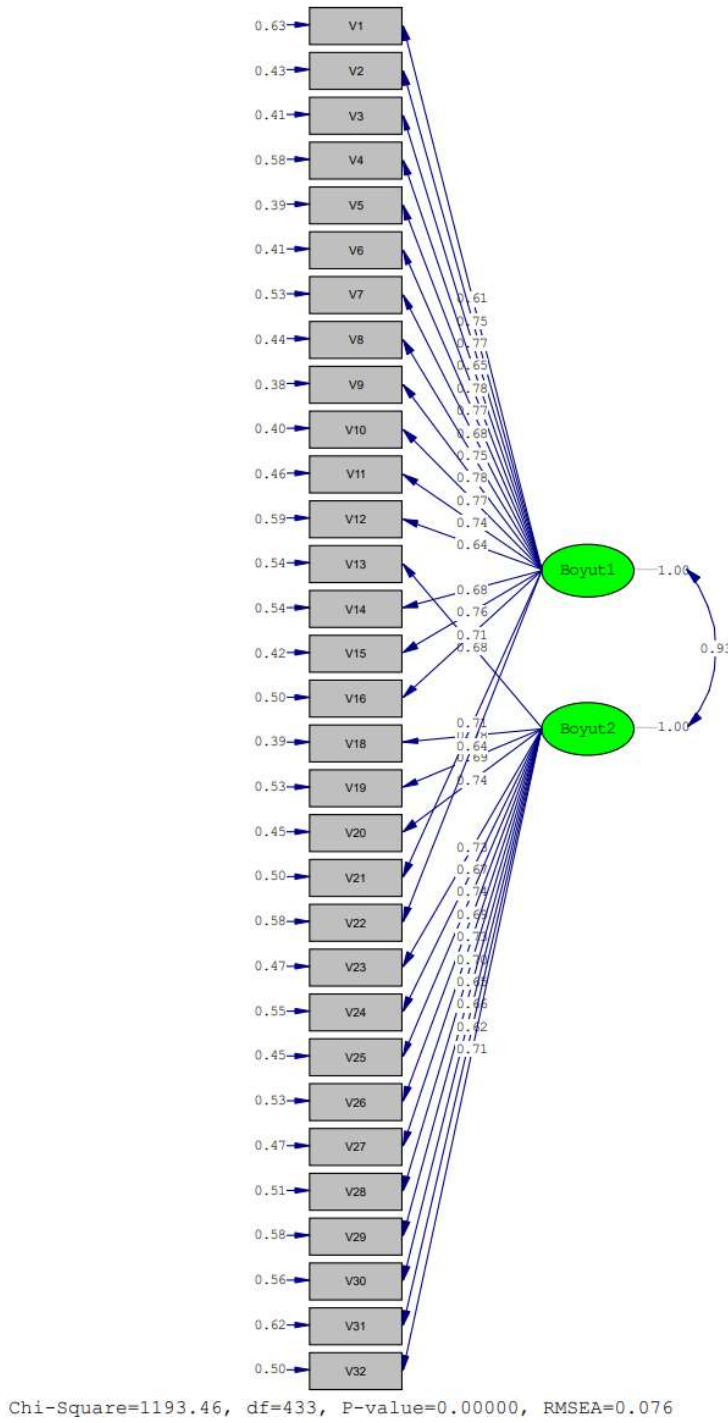
### 3.5. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin elde edilen bulgular

Faktör sayısının belirlenmesi ya da belirlenen faktör sayısının doğrulanması istendiğinde çok değişkenliğin olduğu sayıtlının kullanılması önerilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Bu araştırmada da bu sayıtlıdan yararlanılarak varsayımların test edilmesinden sonra doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Kayıp değerler için ortalama değer atama yönteminden yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen DFA sonucu t değerleri Şekil 3'te verilmiştir:



**Şekil 3.** Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği DFA t Değerleri

DFA'da öncelikle t değerlerine bakılmıştır. T değerinin 1.96'dan yüksek olması .05 düzeyinde, 2.56'dan yüksek olması ise .01 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. T değerlerine göre tüm maddeler .01 düzeyinde anlamlıdır. Bu değişkenlerin gözlenen değişkenleri doğru bir şekilde açıkladığını göstermektedir. T değerleri incelendikten sonra maddelerin hata varyansı değerlerine bakılmıştır. Bu değerler Şekil 4'te verilmiştir:



**Şekil 4.** Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği DFA Hata Varyansı Sonuçları

Şekil 4'te maddelerin solunda bulunan değerler hata varyanslarını göstermektedir. Değerler .38 ile .63 arasında değişmektedir. Tüm maddelerin hata varyansları küçük olarak değerlendirilebilir. DFA'da uyum iyiliği indekslerini de incelemelidir. Uyum iyiliği değerleri ile ilgili değerler Tablo 10'da verilmiştir:

**Tablo 10** Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği'nin Uyum İyiliği Değerleri

| İndeksler      | Maddelere İlişkin Değerler | Mükemmel Uyum             | İyi uyum                     |
|----------------|----------------------------|---------------------------|------------------------------|
| $\chi^2$       | 1193.46                    |                           |                              |
| Sd             | 433                        |                           |                              |
| P              | 0.00                       |                           |                              |
| $\chi^2/Sd$    | 2.75                       | $\chi^2/sd \leq 3.00$     | $3.00 < \chi^2/sd \leq 8.00$ |
| RMSEA          | 0.076                      | $0 \leq RMSEA \leq .05$   | $.05 < RMSEA \leq .08$       |
| RMSEA (.90 GA) | 0.071 - 0.081              |                           |                              |
| SRMR           | 0.05                       | $0 \leq SRMR \leq .05$    | $.05 < SRMR \leq .10$        |
| GFI            | 0.90                       | $.95 \leq GFI \leq 1.00$  | $.90 \leq GFI < .95$         |
| AGFI           | 0.87                       | $.90 \leq AGFI \leq 1.00$ | $85 \leq AGFI < .90$         |
| CFI            | 0.98                       | $.97 \leq CFI \leq 1.00$  | $.95 \leq CFI < .97$         |
| NFI            | 0.97                       | $.95 \leq NFI \leq 1.00$  | $90 \leq NFI < .95$          |
| NNFI           | 0.98                       | $.97 \leq NNFI \leq 1.00$ | $.95 \leq NNFI < .97$        |

Tablo 10 incelendiğinde, Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği'nde yer alan maddelerin uyum iyiliği değerlerinin tablonun solunda, alınan ölçüt değerlerin ise tablonun sağdaki iki sütununda bulunduğu görülmektedir.  $\chi^2$  .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu uyumun olmadığı anlamına gelmektedir ancak örneklem büyüdükçe  $\chi^2$  anlamlı çıkabilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Bu yüzden  $\chi^2$ 'nin serbestlik derecesine bölümünden ulaşılan 2.75 değeri mükemmel uyumu göstermektedir. RMSEA, SRMR, CFI, NFI ve NNFI mükemmel uyumu; GFI ve AGFI ise iyi uyumu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu bulgulardan hareketle Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği'nin maddelerinin genel olarak mükemmel uyumu gösterdikleri söylenebilir.

#### 4. Sonuç

Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği'nin geliştirilmesine ilişkin elde edilen bulgulardan hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

**1.** Geliştirilen taslak ölçeğin faktör analizi için uygun olup olmadığını ve örneklem yeterliliğini tespit etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü ve Bartlett testi uygulanmıştır. KMO değerinin .96 olması, ölçeğin örneklem büyüklüğü açısından faktör analizi için yeterli seviyede bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett test sonucunda elde edilen ki-kare değerinin (.00) .05'ten küçük ve anlamlı olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgular taslak ölçeğe faktör analizinin uygulanabilmesi için gerekli koşulların sağlandığını göstermiştir.

**2.** Açımlayıcı faktör analizi uygulandıktan sonra ölçek maddelerinin iki faktöre dağıldığı görülmüştür. On ikinci maddenin her iki faktörde de .32'den daha yüksek yük değeri aldığı ve bu iki yük değeri arasındaki farkın 1'den küçük olduğu tespit edilerek bu madde binişiklik gerekçesiyle ölçekten çıkarılmış ve yeniden dik döndürme işlemi yapılmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Varimax dik döndürme işlemi sonrasında maddelerin ilgili faktörler altında bir araya gelişleri ve aralarındaki ilişki incelenerek birinci faktöre Anlama-Fark Etme, ikinci faktöre ise Değerlendirme adı verilmiştir. Belirlenen faktörlerin kendi içlerinde de uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

**3.** Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen iki faktörün toplam varyansa katkısının %56,12 olduğu belirlenmiştir. Yamaç birikinti grafiğine göre de ikinci noktadan sonra faktörler arasındaki mesafelerin birbirine benzer şekilde devam ettiği görülmüş ve faktör sayısının iki olması gerektiğine karar verilmiştir.

**4.** Ölçeğin yapısının uyum indekslerinden  $\chi^2/sd$  incelendiğinde 2.75 olduğu görülmüştür.  $\chi^2/sd$  oranının 3'ün altında olması, modelin mükemmel bir uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır (Sümer, 2000; Kline, 2015).

**5.** Doğrulamalı faktör analizi sonucunda elde edilen diğer uyum indekslerine bakıldığında RMSEA= .076, SRMR=.05, GFI=.90, AGFI=.87, CFI=.98, NFI=.97 ve NNFI=.98 değerlerine sahip oldukları görülmüştür. Bu değerlere göre tüm uyum indeksleri kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Brown, 2006; Sümer, 2000, Tabachnick ve Fidell, 2007). Ölçekte yer alan maddeler ile maddelerin ölçmek istediği yapılar arasındaki standartlaştırılmış faktör yükleri t testi sonuçlarına göre anlamlı bulunmuştur.

**6.** Yapılan güvenirlik testleri sonucunda Cronbach Alfa değerinin .95 olduğu belirlenmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerden Anlama-Fark Etme'nin güvenirlik katsayısının .95, Değerlendirme faktörünün ise .93 olduğu görülmüştür. Bu değerlerin kabul edilebilir düzeyde olması ölçeğin iç tutarlılık değerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Büyükoztürk, 2012).

**7.** Madde toplam korelasyonu analizi sonucunda elde edilen değerlere göre madde toplam korelasyon değerlerinin .578 ile .768 arasında değiştiği görülmüştür. Bu durum ölçeğin yapı geçerliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Gözüm ve Aksayan 2002, Özdamar 2004).

**8.** Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Alıcı Dil Becerilerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği'nin madde ayırt ediciliğini belirlemek için ölçeğin toplam puanı belirlenerek alt %27 (N=82) ve üst %27 (N=82)'lik grup üzerinden madde analizi yapılmış, alt ve üst %27'lik gruplar arasında yapılan t-testi sonucunda aralarında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (t:26,618; p<.05) (Hasançebi, Terzi ve Küçük, 2020).

Elde edilen tüm bu bulgulardan hareketle geliştirilen ölçeğin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin alıcı dil becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarını ölçmede güvenilir, geçerli ve analiz sonuçlarına bağlı olarak kullanışlı bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır.

### Kaynakça

- Adıyaman, A. (2019). Yabancı dil öğrenmeye yönelik öz yeterlilik inanç ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Language Academy*, 7(2), 80-92.
- Aitchison, J. (1998). The articulate mammal. An introduction to psycholinguistics (4th ed.). London/New York: Routledge.
- Brown, T. A. (2006). Confirmatory factor analysis for applied research (First Edition). New York: Guilford Publications, Inc.
- Buyl, A. (2010). The development of receptive grammar knowledge in English as a second language: a cross-sectional study. Unpressed Master Degree, Vrije Universiteit Brussel Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte Studiegebied Taal- en Letterkunde, Belgium.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Yayıncılık.



- Creswell, J. ve Plano Clark, V.L. (2011). Designing and conducting mixed method research. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2017). Karma yöntem araştırmalarına giriş. (Çev. Ed: M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi.
- Çarkıt, C. & Altun, K. (2020). Eleştirel dinleme/izleme özyeterlilik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 711-717. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.616010>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi.
- DeVellis, R. F. (2003). Scale development: theory and application. California: Sage Publications.
- Ellis, R. (2008). The study of second language acquisition. Oxford: Oxford University Press.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). How to design and evaluate research in education. New York: McGrawHill Education
- Gass, S., & Selinker, L. (2008). Second language acquisition: an introductory course (3rd ed.). New York: Routledge.
- Gözüm S, Aksayan S (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 4 (2): 9-20.
- Hasançebi, B. , Terzi, Y. & Küçük, Z. (2020). Madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik indeksine dayalı çeldirici analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 224-240 . DOI: 10.17714/gumusfenbil.615465
- Johnson, B. ve Christensen, L. (2014). Educational research (quantitative, qualitative and mixed approaches. (4th Edition), (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klinik Psikiyatri*, 3, 263-268.
- Karadeniz, A. (2014). Eleştirel okuma özyeterlilik algısı ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(19), 113-140. <http://dx.doi.org/10.14686/BUEFAD.201416210>
- Kazak Berument S., Güven A. G., (2013). Türkçe ifade edici ve alıcı dil (tifaldi) testi: I. Alıcı dil kelime alt testi standardizasyon ve güvenilirlik geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(3), 192-201.
- Keenan, J. M., & MacWhinney, B. (1987). Understanding the relationship between comprehension and production. In H. W. Dechert & M Raupach (Eds.), Psycholinguistic models of production (pp. 149-155). Norwood, N.J.: Ablex Publishing Corporation.
- Kline, R. B. (2015). Principles and practice of structural equation modeling. New York City: Guilford Publications.
- Kotaman, H. (2009). Ana-babaların hikaye kitabı okumaya ilişkin özyeterlilik ölçeği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 767-780.
- Krashen, S. (1981). Second language acquisition and second language learning. Oxford: Pergamon Press.
- Krashen, S. (1985). The Input hypothesis: issues and implications. London/New York: Longman.
- Kurudayıoğlu, M., Ve Kana, F. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi özyeterlilik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 245-258.
- Özdamar K (2004). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi I. (5. Baskı), Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Sevim, O. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyon: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 65, 567-586 . Doi: 10.14222/Turkiyat4170

- Sezer, B.N. (2019). Gecikmiş dil ve konuşması bulunan çocukların alıcı ve ifade edici sözcük dağarcığının Türkçe ifade ve alıcı edici dil (tifaldi) testi ile belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şahin, E. ve Öztahtalı, İ. (2019). Etkili okuma özyeterlilik algı ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 14(4), 2685-2703. doi: 10.29228/TurkishStudies.23378
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tabachnick B. G. and Fidel, L. S. (2001). Using multivariate statistics. (Fourth Edition). MA: Allyn & Bacon, Inc.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics (5th Edition). Boston: MA: Pearson.
- Topbaş, S., & Güven, S. (2011). Türkçe erken dil gelişim testi- TEDİL, Test bataryası. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Topbaş, S., & Güven, S. (2013). Türkçe okul çağı dil gelişimi testi-TODİL, Test bataryası. Ankara: Detay Yayıncılık.
- VanPatten, B. (2002). Processing instruction: an update. *Language Learning* 52(4), 755-803.
- Yurdagül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlik indeksinin kullanımı. 14. Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

| TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENENLER İÇİN ALICI DİL BECERİSİ ÖZ YETERLİLİK ALGISI ÖLÇEĞİ |    |    |                                                                                                                                                                                                                  | Hiçbir zaman | Nadiren | Bazen | Çoğu zaman | Her zaman |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------|-------|------------|-----------|
| ANLAMA-FARK ETME                                                                           | 1  | 1  | Resmî (formal) ya da özel görüşmelerimde Türkçe kalıp ifadelerini (günaydın, hoşça kal gibi) anlayabilirim. - I can understand Turkish phrases (such as good morning, goodbye) in my formal or private meetings. | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 2  | 2  | Günlük hayata/kişisel ihtiyaçlarıma ilişkin temel kelimeleri kolaylıkla anlayabilirim. - I can easily understand the basic words related to my daily life / personal needs.                                      | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 3  | 3  | Konuşmacının ses tonundan hareketle soru ifadelerini tanırım. - I recognize the question statements based on the speaker's voice.                                                                                | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 4  | 4  | Okuma/dinleme anında geçen temel soru kalıplarını hemen fark ederim. - I immediately notice the basic question patterns in reading / listening.                                                                  | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 5  | 5  | Metinlerde/konuşmalarda geçen olumlu ve olumsuz cümleleri ayırt edebilirim. - I can distinguish positive and negative sentences in texts / speeches.                                                             | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 6  | 6  | Bir sorunun çözümüne ilişkin hazırlanmış metin ya da konuşmaları anlayabilirim. - I can understand the text or speeches prepared for the solution of a problem.                                                  | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 7  | 7  | Grafik, tablo, resim ve diğer görsellerde işime yarayacak bilgileri seçip alabilirim. - I can select and get the information that will be useful to me in graphics, tables, pictures and other images.           | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 8  | 8  | Metinde/konuşma geçen duygu ifadelerini anlayabilirim. - I can understand the emotional expressions in the text / speech.                                                                                        | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 9  | 9  | Metnin/konuşmanın konusunu anlayabilirim. - I can understand the subject of the text / speech.                                                                                                                   | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 10 | 10 | Metnin/konuşmanın ana fikrini anlayabilirim. - I can understand the main idea of the text / speech.                                                                                                              | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 11 | 13 | Konuşmacının beden dili ile bana vermek istediği mesajı anlayabilirim. - I can understand the message the speaker wants to give me in body language.                                                             | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |
|                                                                                            | 12 | 14 | Konuşmacının sesini alçaltıp yükseltmesiyle bana vermek istediği mesajı anlayabilirim. - I can understand the message that the speaker wants to give me by lowering and raising his voice.                       | 1            | 2       | 3     | 4          | 5         |

|               |    |    |                                                                                                                                                                                                                                      |   |   |   |   |   |
|---------------|----|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|
|               | 13 | 19 | İçerik ve biçim özelliklerinin metne yaptığı katkıyı fark edebilirim. - I can realize the contribution of content and format features to the text.                                                                                   | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 14 | 20 | Okuduğum/dinlediğim bir haberde geçen yer, kişi, konu/olay ve zamanla ilgili bilgileri ayırt edebilirim. - In a news I read / listen to, I can distinguish information about the place, person, subject / event and time.            | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 15 | 21 | Güçlü/baskılı/vurgulu bir şekilde söylenenlerin ne anlama geldiğini fark edebilirim. - I can realize what it means to be said in a strong / printed / accentuated way.                                                               | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 16 | 27 | Okuduklarımda/dinlediklerimde geçen anahtar kelimeleri fark edebilirim. - I may notice the keywords mentioned when I read / listen.                                                                                                  | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 17 | 28 | Doldurmam gereken bir formda geçen yönergeleri anlayabilirim. - I can understand the instructions in a form that I need to fill out.                                                                                                 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| DEĞERLENDİRME | 18 | 15 | Metinlerde/konuşmalarda geçen kelimelerin duruma göre farklı anlamlara gelebileceğini göz önünde bulundururum. - I consider that the words mentioned in the texts / speeches may have different meanings depending on the situation. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 19 | 22 | Okuduklarımı/dinlediklerimi farklı bakış açılarına göre değerlendirebilirim. - I can evaluate what I read / listen to from different perspectives.                                                                                   | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 20 | 23 | Metinlerde/konuşmalarda geçen bilgilerde yanlışlık olabileceğini göz önünde bulundururum. - I consider that there may be inaccuracies in the information in the texts / speeches.                                                    | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 21 | 24 | Yazıları/konuşmaları değerlendirirken kendi duygu ve düşüncelerimin de farkında olurum. - While evaluating the writings / speeches, I become aware of my own feelings and thoughts.                                                  | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 22 | 26 | Okuduklarımı/dinlediklerimi yazarın/konuşmacının içinde bulunduğu şartları göz önünde bulundurarak değerlendiririm. - I evaluate what I read / listen to, taking into account the conditions of the author / speaker.                | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 23 | 29 | Okurken/dinlerken iletişim sürecinde geçen kelimelerin çağrışım değerlerinden yararlanırım. - While reading / listening, I make use of the connotation values of the words in the communication process.                             | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 24 | 30 | Okuduklarımı/dinlediklerimi olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirebilirim. - I can evaluate what I read / listen in positive and negative aspects.                                                                                | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 25 | 33 | Okuduklarımda/dinlediklerimde şüphe duyduğum konuları uygun kaynaklara başvurarak araştırabilirim. - I can investigate the issues I suspect when I read / listen, by referring to the appropriate sources.                           | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|               | 26 | 37 | Okuduklarımda/dinlediklerimin doğruluğunu sorgularım. - I question the accuracy of what I read / listen to.                                                                                                                          | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |

|    |    |                                                                                                                                                                                                                           |   |   |   |   |   |
|----|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|
| 27 | 40 | Konuşulanları doğru anlayıp anlamadığımı belirlemek için konuşmacının onaylayıcı ifadelerinden yararlanabilirim. - I can use the speaker's affirmative statements to determine whether I understand the spoken correctly. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 28 | 41 | Yazılanlarda/konuşulanlarda her zaman bir hata payının olabileceğini düşünerek okurum/dinlerim. - I can use the speaker's affirmative statements to determine whether I understand the spoken correctly.                  | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 29 | 42 | Okuduklarımda/dinlediklerimde bir baskı ya da dayatma olduğunda bunu hemen fark ederim. - I read / listen, thinking that there can always be a margin of error in what is written / spoken.                               | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 30 | 43 | Yazılanları/konuşulanları ön yargılarımdan uzak bir şekilde değerlendirmeye çalışırım. - I immediately notice this when there is a pressure or imposition on what I read / listen to.                                     | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 31 | 46 | Okuduklarımı/dinlediklerimi doğru anlayıp anlamadığımı sorgularım. - I question whether I understand what I read / listened correctly.                                                                                    | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 32 | 47 | Okuduklarımı/dinlediklerimi anlamayınca yazarı/konuşmacıyı suçlamak yerine hatayı kendimde ararım. - I try to evaluate what is written / spoken away from my prejudices.                                                  | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |